

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felolós szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden kedden.

A magyar püspöki kar felirata a királyhoz.

A magyar püspöki kar tanácskozásairól saját név aláírásával az alábbi feliratot intézte a kath. egyház legfőbb patronusához, az apostoli királyhoz.

*Császári és apostoli királyi Felség!
Legkegyelmesebb Urunk!*

A magyarországi püspöki kar minden válságos pillanatban legmélyebb alattvalói hódolattal és fiui bizalommal szokott fordulni a legmagasabb királyi Trón zsámolyához, a jog és igazság, a vallás és erkölcs ezen erős támaszához és őréhez, hogy aggodalmainak őszinte kifejezést adjon és a veszélyeztetett legszentebb államfentartó érdekeknek legmagasabb megvédését kieszközölje. Ily helyzetben találja magát jelenleg is a legmélyebb hódolattal alólirt magyar püspöki kar, midőn a magas kormány oly egyházpoltikai programmal lépett az ország elé, mely ha valósíthatnák, hazánk százados intézményeit fölforgatná, beláthatatlan bonyodalmak veszélyeinek tenné ki Felséged hű alattvalóinak millióit s alapjában renditné meg egyik államfentartó oszlopát, a katolikus egyházat. A kormány egyházpoltikai programjában rejlő veszélyek mély hazafiui aggodalommal és fájdalommal töltötték el az egyházunk és hazánk sorsa iránt egyaránt érző sziveinket; a papságunk és hűveink körében mutatkozó nyugtalanság, melyet már a programnak egyszerű közzététele okozott, megnyilatkozása a sértett

katholikus öntudatnak s azon aggodalomnak kifejezése, mely e program megvalósításában egyházunk legvitálisabb érdekeinek megtámasztását szemléli.

Ily körülmények között nem is késünk kötelességünkhöz hiven egybegyülni, hogy a magas kormány egyházpoltikai programjával szemben álláspontunkat, mely nem lehet más, mint az egyház álláspontja, kifejtjük s arról a magas kormányt tájékoztassuk. Tettük ezt mult évi december 15-én megtartott tanácskozmányunkban a legmélyebb tisztelettel idezárt előterjesztésben, egy egyházi, mint hazafiui szempontból fejtven ki indokainkat, melyek e programnak elfogadását lehetetlenné teszik, melyeknek legkegyesebb tekintetbe vételére felségednél is a legalázatosabban esedezőnk. Fáj nekünk, felséged leghivebb alattvalóinak, hogy felséged törvényes kormányával ellentétbe kell helyezkednünk; de a szent ügy, melynek képviselői vagyunk, kötelességünkké teszi, hogy azt megvédelmezzük, amit annál nagyobb készséggel teljesítünk, mert tudjuk, hogy ez által hazánk jól felfogott érdekeit is szolgáljuk. Meg vagyunk ugyanis győződve, hogy manap, midőn oly ijesztő mérvben terjednek a trónokat veszélyeztető és államokat fölforgató tanok s rohamosan nő az e tanokat követők tábora, gyengéd lelkiismeretességgel kellene kerülni mindazt, ami a nemzetek vallási meggyőződését gyengíti, erkölcsi érzékét megingatja s mindazt ápolni, ami annak erősítésére szolgál.

Már pedig a magas kormány által hirdett egyházpoltikai elvek oly sebeket vágának a gondjainkra bizott s Magyarország lakosságának nagyobb felét képező katolikus hűveinek vallásos meggyőződésén, annyira megingatnák erkölcsi érzékét, hogy nem volna képes a romboló áramlatnak ellenállani s elidegenítettven az egyháztól, aláásná egyuttal a legmagasabb trón iránti hűségnek, a haza iránti szeretetének leg-erősebb alapját és támasztát.

S ép azért a legmélyebb hódolattal bátorkodunk császári és apostoli kir. felségedhez, mint egyuttal egyházunk legfőbb kegyes védurához is fordulni, a legalázatosabban esedezőnk, hogy e veszélyes újításokat egyházunk- és hazánktól távolartani kegyeskedjék.

Kik magunkat és a gondjainkra bizott hűveinket csász. és kir. felségednek legmagasabb atyai kegyeibe ajánlva, a legmélyebb alattvalói hódolattal öröklünk.

Császári és kir. felségednek Budapesten, 1893. évi márczius 3-án legalázatosabban, legengedelmesebb jobbágysági és káplánjai.

Csáky Albin gróf legújabb bölcsekedése.

Gr. Csáky kultuszminiszter e hó 7-kén a vallás- és közoktatásügyi miniszterium költségvetése alkalmával szükségesnek tartotta megvilágítani a helyzetet, az egyház-

melyet életében természetfölötti, vagy épen hősi módon kiválóan kitüntetett; például; a dúsgazdag az önmegtartózkodás, a hatalmas a szelidség, az előkelő az alázatosság érényétől.

Egy ilyen érdekes életírás fekszik előttem *Wolfsgruber Celestin* beneczésnek „*Carolina Auguste, die Kaiserin-Mutter*” czim alatt legújában megjelent művében, melyet röviden megismertetni megkísérlem.

Egy életet rajzol, tulajdonképen állit elénk az író, mely tövisekkel és rózsákkal vegyest vala sűrűn behintve. E vállalkozásra Gruscha herceg-érsek ő eminenciájára batoritá. A boldogult anyacsászárné a nemes cselekedeteknek különben oly számos rózsáit hinté el élete pályáján, hogy az író munkája egyáltalán nem vala háládatlan. Azok közt, akik munkáját megkönnyíték, a hercegekreken kívül mélt. Meszlényi Gyula szatmári püspököt is hálásan emlegeti a szerző; nyitva levén használatára a császári ház-, udvar- és állam-könyvtárak.

„A szeretetben tevékeny hitélet,” — ez jellemvonása a szenvedés útján a császári trónig fölemelkedett „erős asszonynak.” A szerző ezután a hit, remény és szeretet isteni főerényeihez viszonyitva adta elő hős-

TÁRCZA.

A megfagyott gyermek.

*Nádfödélű, kis kunyhóban,
Nagy hidegben nagy nyomorban
Út az özvegy; Keblén gyermek —
S a hidegtől úgy reszketnek.*

*„Jaj beh fázom, juj beh hideg!”
Sóhajt föl és sir a gyermek.
„Mindig biztatsz jó mamácska
Mevált a nyár nemsokára! . . .”*

*Édes anyja némán hallgat —
Nem bírja ki a fájdalmat!
Föltekint, — két szeme könnyez . . .
S csak szoritja hő kebléhez . . .*

*Hő az anya szive — lángja —
Hűsebb a fagy, — hogy áthágja . . .
Ismered a régi bús dalt?!
Szegény — anyja keblén meghalt!*

Békefi Béla.

Karolina Anguszta,

anyacsászárné (és királyné.)

Az élettörténetet természetesen élet-történet-író írja, de nem készíti, nem csinálja. A történet eseményekből alakul, megalkotja pedig egyesek élettörténetét a lélek; népek, nemzetek s a világ történetét a sokaság lelkiületének kinyomata és hatalma, a korszellem. Csoportosítja az egyesek szintegy, mint a nemzetek és a világ eseményeit, s azokat vagy keresztezi, vagy a végcélra elvezeti a legfelsőbb szellem, az isteni Gondviselés.

A külön élettörténetek rendszerint érdekesebbek szoktak lenni, mint a nemzetek, vagy a nagy világ történelme, azon egyszerű oknál fogva, mivel közelebb esnek hozzánk. Nemkülönben érdekesebb egy gyermek, egy ifju, egy nő, mint egy férfiú élettörténete, bár egyébiránt magasztosabb és jelentősebb is ez: mivel a gyermek, az ifju, a nő élettörténetének gyöngédebb lelkiület a megalkotója. Ugyazintén annál elragadtatóbb és bámulatosabb valamely élettörténet és leírás, minél távolabb állott helyzeténél s körülményeinél fogva annak az élettörténetnek a tényezője attól a természetes érénytől,

politikai kérdést, az u. n. polgári házasságot illetőleg, mely szerinte is annyi ódiiummal, gyűlölködéssel jár! De e gyűlölködés az ő véleménye szerint nem a kormányt terheli. Mossa tehát kezeit a miniszter ur Pilátussal, mondván: „En ártatlan vagyok.” Pilátusnál pilátusabb azonban ő, mert míg Pilátus a Megváltó felfeszítőit okolta és tette felelőssé az ártatlan véreért, addig gr. Csáky, a kultuszminiszter, a megfeszítendő és már-már megfeszített katolicizmusra, tehát magára Krisztusra háritja a gyűlölködés, igazságtalanság és minden bekövetkezhető szerencsétlenség vádját.

Legelsőben is tagadja azt, ami a napfénynél világosabb: tagadja megátalkodottan, hogy a kormány a kihívó. Ilyesmihez már edzett arc kell, hogy el ne piruljon.

De lássuk, hogyan sikerül a kultuszminiszter urnak az ígért megvilágítás.

Azt mondja: „Mindaz, ami az államjoghoz tartozik, adassék át az államnak, ez az ő elve, — már t. i. a kultuszminiszteré, — a többi pedig hagyassék szabadon.” Ezt az elvet ám mi is valljuk. Csak az a kérdés, hogy mi tartozik tehát az államjoghhoz voltaképen? Különbön ugy járhatnánk mi is, mint amaz osztzkodó két atyafi, kiknek furfangosabbja így okoskodott: ami az enyém, az nem a tiéd, ami pedig a tiéd, az is az enyém. Hogy minálunk katolikusoknál ki kereszteljen, hogyan kereszteljen és kinek a számára kereszteljen, az talán csak nem az állam jogához tartozik! Vagy, hogy a házasság kérdésénél maradjunk: vajjon nálunk, katolikusoknál, mert hiszen rólunk van szó, — az állam szolgáinak, a városi polgármesternek, vagy a falusi bírónak dolga-e a házassulandók megesketezése, a perlekedő házassulandók elváltatása stb. — Magunkról kat-

nője életének viszonytagságait, összes működését. Valamint egyeseket, — mond szerző — ugy a többséget, a társadalmakat is, vagy a hit remény és szeretet, vagy ezeknek elmenté: a hitetlenség, a kétségbeesés s a gyűlölet uralja. Remény és szeretet nem létezhetik hit nélkül; ugyanis se reményem nem lehet abban, se nem szerettem azt, akiben nem hiszek. A hol tehát eltűnt a szivekből a hit, ott megsemmisült a remény, és számüzve van onnét a szeretet is. Hasztalan iparkodunk az elszállott reményt és a kihalt szeretetet visszaidézni; azok csakis a hittal térnek ismét vissza a szivbe és a társadalomba, mint hű kísérei a hitnek.

E magasztos asszony élettörténetének kezdő fonala a kecsesen folydogáló Rénus partjaihoz vezet. Karolina Augusztia 1792. február 8-kán született. Négy éves vala, midőn anyját elveszté. A jó anya, a kis Karolin szerencsésjére, még életében gondoskodott egy istenfélő jó nevelőnőről, mannheimi Weiland advari hölgy és egy derék lelki nevelőről és oktatóról, dr. S a m b u g a, jeles kath. pap és író személyében; kinek jellemzésére csak annyit említek, hogy midőn őt az ugynevezett Illuminatusok, felvilágosultak, a szabadkőművesek ezen egyik felekezete, a

holikusokról szólok csupán; a felekezetek ám válaszsának és cselekedjenek a magok tetszése és izlése szerint.

Ami drágalátos vallásügyi miniszterünk ugyan nagy bölcsen azt állítja, hogy az előbb elősorolt jogok mind állami jogok. Már ha azok a jogok állami jogok, Uram, hogyan engedheti meg, hogy azokat az államon kívül más is, tehát mi is gyakorolhassuk, nevezetesen, hogy a házassulandókat ami kath. papjaink is megeskethessék. Vagy állami jog tehát ez, vagy nem az. Ha az, tessék megtartani és annak gyakorlástól mindenkit eltiltani. Ha nem az, ne tessék abba illetéktelenül beavatkozni, kontárkodni. Ez aztán világos lenne.

A hires Csáky-féle februári rendelet, melynél fogva a vegyes házasságból született és a szülék határozott kívánságára kath. pap által megkeresztelt és kath. módon nevelendő gyermek anyakönyvi kivonatát az ekkép megkeresztelt gyermekkel együtt a kálvinista vagy lutheranus felekezetnek kelljen ki- és átszolgáltatni: ez a rendelet, a kultuszminiszter ur böles ítélete szerint, nem ütközik hitelvbe. — Furcsa dolog, hogy a katolikus Magyarországon egy magát felekezetlennek, tehát vallásnélkülinek kimondott állam egyik minisztere, gróf Csáky, feljogosítva érezze magát meghatározni, hogy mi ütközik valamely kath. hitelvbe, mi nem; és ezt a megrögzötten képzelt jogát a kath. anyaszentegyház ünnepeles nyilatkozata ellenére is fentartsa és vindikálja magának; sőt eme jogát a kath. egyház ítélete ellenében az ország színe előtt, még tanukkal is beigazolni törekedjék, püspökökre hivatkozván, akik írásban jelentették volna ki, hogy ők a fentebbi rendelet és a kath. hitelv között összeütközést

a magu körébe és rendjébe bevonni iparkodott, — azt felelte nekik: két rendnek vagyok én már tagja, az egyik egyházam, a másik hazám, s ez nekem elég. Csak eme kettőnek tudjak igazán megfelelni. Valóban jellem! Beszédei, melyeket minden egyes főhercegi növendékéhez, első áldozása alkalmával intézett, nyomtatásban is megjelentek. E korban a vallásosság hanyatlásával már ritkulni kezdtek a valódi jellemek, melyek csakis szilárd vallásos alapon és nem az ingatag korszellem alapján emelkednek.

Sambuga két alapvonást törekedett fejedelmi tanítványai s köztük a kis Karolin szivébe ültetni, a vallás s a nép iránti szeretetet. Vallásos melegség hatotta át minden előadását. Tanítását életpéldájával támogató. Így nyerte a kis Karolin a legjelesebb s leggyakorlatibb oktatásokat az önmeztagadás, a hallgatagság, a hivatás-érzet, a valódi boldogság, a szórakozás, egyszerűség, az idő becse és felhasználása, a hízogók megítélése, a haladás, tetterős cselekvés tárgyában, erényeiben.

Annyi erény-kincset nem leplezhetett el egészen a szerénység. Az erényvirágok kellemes illata szétáradt. Karolin még csak 14 éves vala, midőn őt a diplomaták már

nem látnak. Csak az a baja csupán, hogy ezek a tanuvallomások nem az ő rendeletére ám, hanem előbbi időkre vonatkoznak. De, ha épen az ő rendeletére vonatkoznának is, még akkor se nyomnának a latban egy mákszemnyit se. Hisz talán csak tudnia kellene az állami miniszternek, hogy a cselekedetek imputációját, vagyis annak a meghatározását, vajjon erkölcsös, vagy erköcs-telen-e, törvényes, vagy törvénytelen-e valamely cselekedet: nem maga a cselekedet, se nem a cselekedeteknek a száma, hanem a törvény dönti el. Ha ez nem így volna, hanem amugy, amint t. i. a miniszter ur azt kiokoskodni iparkodik, mi lenne akkor az emberi erkölcsösségből, a Panama és ehez hasonló visszaélésekből. Avagy mit mondana a t. miniszter ur maga, ha egy kis fiacskája volna és annak némely prevarikációit elnézné, ha ez utóbb ép ugy argumentálna a papával szemben, mint most a miniszter ur, a szőnyegen levő egyházpolitikai ügyben az egyházzal szemben.

Minő joggal vonja le némely egyháziaknak téves konnivienciájából alkalmazkodó eljárásából azt a következtetést, hogy valamely egyházi tan, am ely ellen ők állítólag vétettek, nem volt hitelv és nem is az? Talán nem lehet egyeseknek tévedni és véteni hitelv ellen? Miért követi a kultuszminiszter ur épen a hibázókat és nem a szabályosan cselekvőket. Avagy a tévedőknél és nem az igaz uton járóknál van most már az igazság?

Csáky gróf abból is kovácsol argumentumot, hogy a kath. anyaszentegyház már annyit eltűrt és elnézett, például, hogy az állam kivánatára bevezette a maga anyakönyvébe azt is, hogy ez vagy az a szülött az állami törvény szerint törvényes, holott az egyház törvé-

Ferdinánd spanyol trónörökös számára kiszemelték. E számítás nem illett Napoleon terveinek keretébe, ki Spanyolország meghódítására számított, ki kevéssel ezelőtt Bajorországot királysággá emelte, ki akkoriban a száraz földnek Európában korlátlan ura vala s egyszerű ezélsása is parancs számba méne. E terv ennél fogva meghiusult. A politikai kényszer szálaiból tehát egy másik, Napoleon tetszésének megfelelő házassági viszony szövetett a diplomacia által. Karolin Vilmos württembergi trónörökös hitestársává lön. Vilmos szíve azonban régen I. Sándor czár egyik nőtestvéreé, Kataliné vala, kivel Pétervárott egykoron gyermekéveit élte. Ez érzelméből Vilmos nem is csinált titkot. O kezdetben kivált, Karolin iránt a külső tiszteletnek minden kötelező jeleit tanusítá, de bensőleg nem szereté. Ezt kinosan kelle Karolinnak éreznie, mig végre a teljes meghasonlás állapota bekövetkezett. A trónörökös a stuttgárdi palota egyik végében a vig czimborák társaságában igyekezett búját kiöltni, a palota másik végében bánatba merülve siránkozott Karolin. A szeretlen könyvezéstől megromlottak szemei. A szenvedés és fájdalmak iskolája volt ez reá nézve. Enyhületet fájdalmaira olykor

nye szerint törvénytelennek iratott ugyanoda be; meg hogy a vegyes házasságban élő házaspár perit, óvás mellett bár, az állam törvényének megfelelőleg, a polgári házassághoz, mint a fekezetek hatóságügyi fórumához tette át. Miért ne tűrhetné tehát a kath. egyház az u. n. polgári házasságot is? — Mintha bizony abból és azért, amiért valaki kisebb rosszakat eltűr, szükségképen következnek, hogy a nagyobb rosszat is eltűrhet, vagy eltűrni köteleztethetné!

„Az államnak van joga anyakönyvet vezetni, — mondja tovább a kultuszminiszter ur. — Distingvo, megkülönböztetem a dolgot. — Az anyakönyvvezetés kizárólagosan egyházi ténykedés, valamiként az anyakönyv az egyház tulajdona, habár egyes részleteit világi közhasználatra ki is szolgáltatja. Ilyen szorosra vett anyakönyveket az állam nincsen jogositva vezetni; vezethet azonban quasi anyakönyvi lajstromokat; de ezeket az egyház hittana ellen fordítani ismét nincsen joga az államnak. Szabályozni az anyakönyvvezetést sincsen joga neki. Az egyház szívesen teljesíti ugyan az állam kívánalmait e tekintetben is, de lényegileg el nem fogad semmiféle szabályozást az államtól.

Az is egy nyomós argumentum a kultuszminiszter ur szemében, hogy az u. n. polgári házasság más országokban is megvan. De hát hiszen van ott egyéb is: vannak ott nihilisták, semmi-hitűek is, vannak szocialisták, társadalmi felforgatók is, dinamit- és Panama-hősök is. Nyissunk tehát ezeknek is kaput a mi hazánkban. Hadd legyen meg a polgári házasság kíséretében nekünk is minden, ami másoknak van...

Ha a polgári házasság hazánkba is át fog plántáltatni, akkor majd a kultuszminiszter lesz a házasságok pápája, ő fogja őket meg-

kettetni: zsidót kereszténnyel és keresztényt zsidóval, még egy-egy a nőtlenséget megunt barátnak vagy papnak is fog adni feleséget anélkül, hogy bárki is kénytelenítették hitét külsőleg változtatni; elég lesz azt lelkében megtagadni. Ő fogja a házaspár perit eligazítani, őket kivánság szerint elválasztani és gusztus szerint csahamar ismét mással összekopimngálni. Az eddigi házassági akadályok mind meg fognak szűnni. Csakis azokat fogja megtartani, amelyeket ő, a kultuszminiszter, fog majd felállítani. A zsidó recepezió szerint a keresztény ember, asszony és férfit zsidóvá lehet, ha neki úgy tetszeni fog és kedve lesz hozzá. És mindez a kath. hit sérelme nélkül fog megtörténni gróf Csáky szerint! Valóban nagy együgyűség kellene ahhoz, hogy ezt valaki a gróf urnak elhigye, habár százszor ismételte már. Erre aztán igazán el lehet mondani, amit ő mondott: Risum teneatis. Tömjétek be a szátokat, hogy kazagnotok ne kelljen.

Igy akarja a kultuszminiszter a házasság terén az egyenjogúságot megteremtetni, nem ugyan úgy, hogy a kath. egyház jogait tiszteletben tartsa és megvédje, hanem hogy megghiusítsa, megsemmisítse, vagy legalább is a múmiák muzeumába helyezze el.

Igy aztán nem lesz szerinte se botrány, se összeütközés többé a felekezetek közt. Hátra lesz csak még, hogy a rablást, tolvajlást, sikasztást természetes hajlamnak keresztelje el, hogy egy csapásra az enemi bűnök is mind eltűnjenek a föld színéről.

A keresztrefeszítők azt kiáltották Krisztussal szemben: Jobb, ha egy hal meg, mintsem hogy az összes nép elveszzen. Csáky gróf nem azt mondja, hanem megfordítva

s még élte végén is bánkódva kért bocsánatot Karolintól a neki okozott keserűségért.

Karolin sem maradt sokáig özvegy-ségben. Ő szabad volt, s ez a szabadság vala eddig még egyedüli öröme ez életben. „Bármily nagy és súlyos volt is a méltatlanság, melyet tünnöm kelle, — szolt nem egyszer stuttgardi szenvedéseire visszagon-dolva. azért mégis jót tett velem Vilmos, hogy szabadságomat meghagyta.“ A házasság soha sem lett konzummálva.

Legelőször is megözvegyedett toskániai nagyherceg, Ferdinánd jelentkezett Karolin kezéért. Utóbb a már negyedikszor nősülni készülő habsburgi Ferencz császár nyilatkozta ki iránta házassági szándékát. Ferdinánd visszalépett. Érdekes az a levelezés, melyet ily magasállású egyéniségek ily alkalommal egymással váltani szoktak.*)

(Folytatása köv.)

Irsik Ferencz.

*) Kéretnek a „M Állam“ és „Religio“ t. szerkesztősegei, sziveskedjenek a jó ügy érdekében ez ismertetést lapjukba fölvenni. Szerk.

gondolkozik: bomolják meg bár és veszzen a nemzet, csak ő maradjon a miniszteri széken.

Zelestyet.

A villamos világitásról.

A villamos fény hódító hadjáratra indult Magyarországon és gyors egymásutánban keriti hatalmába a vidéki városokat. Legujabban Abauj-Szántó, Arad, Kaposvár, Nagy-Becskek, Nagy-Károly, Pécs hódoltak meg a XIX. század bámulatos fényforrása előtt. És ez nem csoda, mert tisztaság és elegancia tekintetében nem versenyezhetik vele egyetlen egy fényforrás sem, hozzá még veszély nélküli, holott a petroleum- és gázvilágitásnak bizonyos perczent emberélet esik mindig áldozatul.

Már ez utóbbi szempont is elég hódító ránk magyarokra nézve, a kiktől a ragályos betegségek csaknem minden évben úgy is nagy perczentet követelnek áldozatul.

Daczára azonban azon nagy előnyöknek, melyeket a villamos világitás nyújt, mégis akadnak sokan, az intelligens osztályt sem véve ki, akik egyrésztől vonakodnak a legszébb és legártatlanabb világitást lakásaikba bevezetni; más részről nincsenek megelégedve az utcái lámpák fényével.

Nem lehet érdektelen a közjő szempontjából egy kissé fürkészni az okokat, miért nem karolja fel a közönség általánosabb fokban a villamos világitást és miért nincs megelégedve az utcái világitással? Eme kérdéseknek tisztázása nagyon is életre való, mert enélkül, nem lehet segíteni a bajon.

A mi azt a kérdést illeti, miért vonakodik a közönség a villamos világitást privát célra általánosítani a kínáló alkalom daczára is: azt hisszük, megközelítjük a valóságot, ha azt állítjuk, hogy ennek oka nem a közönségben rejlik, hanem egyedül abban, hogy a villamos világitás ez idő szerint még nagyon drága. Belátja sok ember azokat az előnyöket, melyekkel a villamos világitás a többi világitó szerek felett bir, szeretné is ezeket az előnyöket felhasználni, ámde nincs abban a szerencsés helyzetben, hogy óhaját ily magas ár mellett megvalósíthatná. Remeg

Tégy jót, ne kérdezd kivel.

Egy esős napon Toledóban belép egy szegény tanuló egy suszter műhelyébe.

„Jó napot, mester ur! Nézze csak czizmamát! Gondolja, hogy még ezzel a sárban járhatok?“

„Bizony rossz állapotban van a eszímája — mondá a mester — úgy kilátszik belőle a lába, mintha mezitláb volna.“

„Vegyen tehát egy új eszímához mértéket“

„Szívesen, azonnal.“

„Mikor lesz készen?“

„Három nap múlva.“

„Jó.“

Három nap múlva elmegy a szegény tanuló a mesterhez. A eszima készen volt és miután felpróbálta; mondá:

„Mintha a lábomra lenne öntve, mester ur. Ki fogom fizetni, ha toledoi érsek leszek.“

„Nagy idő — válaszolá mosolyogva a mester, — no de mivel nemesak pénzzel kell jót tenni, hát tartsa meg a eszímát, önnek ajándékozom, de ez az utolsó legyen ám!“

Gondolható, hogy a szegény tanuló, ke-

csak Münchenben talált, hol testvérei keblére zokoghatta ki keserveit. E helyzet hét álló évig tartott imigyen. A szövetségesei hadseregében Napoleon ellen Vilmos is működött közre. A kiküzdött győzelem után Karolin siet eléje s örömmel üdvözlöi őt, a szerencsésen megérkezőt. Vilmos jéghidegen fogadja s megjegyzi, hogy hasonló nyilatkozatoknak csak az esetben lenne helyök, ha szerető és hasonérmű szívhez juthatnának el. E legkevésbé szives, sőt gyöngédtelen fogadtatás bevezetésül szolgált megbontására azon köteléknek, melyet csakis a rideg politika szöött vala. Napoleon bukásával az ő szabadságának napja is földerült. A zsarnok legyőzése s számkivetése után Vilmos azonnal megindította a württembergi házassági törvényszéknél a válópert, mely ott csakhamar kedvező eredménnyel lejárt. Kimondhatatlan boldogtalanul hagyta el Karolin a néma éj homályában szerencsétlensége honát. Nem oly könnyen folyt le az ügy Karolin részéről Rómában. Róma nem ismer személyválogatást. Itt a per folyamata majdnem egy évig huzódott, míg a házasság alapjában semmisnek kitünt s ítéletileg kimondatott. Nem sokára kelt egybe Vilmos — szíve választottjával, orosz Katalinnal;

ugy szólván minden nap, hogy a család valamelyik tagja áldozatul esik a petróleumlámpának, de nincs módjában felesérelni a petróleumlámpát a villamos lámpával, mert a petróleumlámpa — jóllehet nagy veszéllyel jár — mégis hasonlíthatatlanul olcsóbb, mint a villamos fény.

A villamos fény nálunk még most oly drága, hogy aránylag nagyon kevés család nélkülözheti azt az összeget, amibe a villamos világítás évenként kerülne. Az igények minden irányban növekednek, a közterhek évről-évre szaporodnak, de a megélhetés forrásai nem mutatnak arányos emelkedést a növekedő igényekkel és szaporodó közterhekkel. Ime ezért vonakodik szerény véleményünk szerint a nagy közönség a villamos világítás behozatalától. Hogy a villamos világítást a nagy közönség számára megközelíthetőbbé kellene tenni, ezt érzi mindenki. Csak az a kérdés lehet-e ezt tenni a jelen körülmények között?

Ez utóbbi kérdésre nem adhatunk oly könnyen választ, mint az előbbire, mert a szükséges adatok nem állnak rendelkezésünkre. Nem tudjuk ugyanis, mibe kerülnek az általános vezetékek, a villamosság termelése, a működő személyzet fenntartása. Ámde mindezek az adatok rendelkezésére állnak a városnak. Ezekből az adatokból nem nehéz megállapítani azt a minimumot, amelybe a városnak a villamos erő fejlesztése óránként kerül és ezt a lámpák fényerejére való tekintettel elosztani könnyű feladat. Ebből a számításból tűnnek ki az, vajjon a mostani egységi árak azt a minimumot képezik-e, melyért a város a villamos világítást privát célra adhatja, vagy sem. Ha a számítás azt mutatná, hogy a mostani árak már a minimumot képezik, akkor fájdalom a dolgon nem lehetne segíteni, ha azonban az tűnnek ki a számításból, hogy a mostani árak nincsenek leszállítva a minimumra, akkor a közjó szempontjából le kellene az egységi árakat szállítani.

Keesegtet bennünket a remény, hogy a mostani árak nincsenek még ultimatumként kimondva és hogy jön idő, midőn a szerényebb jövedelemmel bíró családok is örvendhetnek lakásaikban a pompás fénynek. Nem

gyes jötevője iránt örömmel és hálával szívében távozott a műhelyből.

Évek multak. A suszter előregedett, és mivel a mesterség nem jól ment, nyomorral küzdve élte napjait.

Egy reggel belép a régi suszterműhelybe egy kanonok, ki a toledoi érsek megbízásából felszólítja a susztert, hogy őt az érseki palotába kövesse.

Az érsek nevének említésére zavarba jött a suszter, és alig volt rábirható, hogy a kanonokot az érseki palotába kövesse.

Az érsek a susztert a legkegyesebben fogadta, mondván: „Jöjjön kedves mester ur! hogy hálám jeléül megölleljem, és aztán régi adósságomat önnek kifizessem.

E váratlan kitüntetés annyira zavarba hozta a susztert, hogy alig értett egy pár szót abból, amit neki az érsek mondott. „Én — folytatá az érsek — megigérttem önnek évekként ez előtt, hogy ha toledoi érsek leszek, akkor azt a pár csizmát, melyet nekem készített, ki fogom fizetni. Ön ugyan sziveségből nekem ajándékozta, de mégis az ön keresztény nagylelkűségét megakarom jutalmazni.“

Ezt mondva, elővett egy erszényt és a suszternek nyujtá e szavakkal:

nehéz azt sem eltalálni, miért nincsenek megelégedve sokan az utcai világítással? Egyszerűen azért, mert az utcai lámpák nem világítanak mindig kellő erősséggel és helyenkint itt ott ki sem gyuladnak. Ami a lámpák világító erejét illeti, az mostanában nem esik már egészen olyan kifogás alá, mint előbb, valószínűleg azért, mert mostan már nagyobb számú akkumulátor-telepeken szolgáltatják a világító erőt, mint azelőtt. Azonban még most sem árasztanak a lámpák erejéhez mért világosságot, nagyon sok lámpa fénye tisztátalan. Ennek oka pedig nagyrészt nem annyira a világító erő hiányában keresendő, mint inkább abban, hogy a lámpákat borító üveg hengerek idővel bepiszkolódnak és így természetes, hogy a piszkos üvegen keresztül a legtisztább fény sem fejtheti ki erejét. Az izzó lámpák nagyon csekély gondozást inéyelnak ugyan, annyit mégis megkövetelnek, hogy külső üveg-borítékai időről időre megtisztogattassanak. Ez a tisztogatás nagyban fokozza a lámpák világítási erejét. Tisztogatni minden időben szükséges a lámpa-üvegeket, de annál sürűbben kell ezt tenni a nyári időszakban, midőn az eső és por keveréke hozzá tapad az üveghez és ez által ennek átlátszóságát és fényező képességét nagyon csökkenti.

Ezen a hiányon tehát nagyon csekély fáradsággal lehet segíteni. Az izzó lámpák általában csak meghatározott ideig működnek. Egyik hosszabb, a másik rövidebb idő múlva mondja fel a szolgálatot. Mindig készletben kell tehát lenni az új lámpáknak, hogy az itt ott felmerülő hiány azonnal pótolható legyen. Ez a lámpakészlet valószínűleg meg is van és nem a lámpa-hiányon mulik, ha egyik vagy másik helyen, napokon vagy talán heteken keresztül nem világít a lámpa. Ez inkább onnan származhatik, hogy a felügyelők nem kísérik figyelemmel az utcai világítást és így nem veszik észre egyik vagy másik lámpa kialsását. Ennek aztán a többek között az hátránya is meg van, hogy a nem szakértők az ilyen hiányokat a villamos világítás megbízhatatlanságának rovására jegyzik fel.

Méltán esik kifogás alá ez az állapot, midőn egyik vagy másik lámpa napokon ke-

„Itt van az ön pénze eszizmámért.“ (Az erszényben 3000 márka volt.)

„Most — folytatá az érsek — kérjen bármily kedvezményt, ha tehetem, meg fogom önnek adni. Ha én nem tehetném, a királyhoz fordulok és a király bizonyára nem fogja megtagadni.“

„Ó uram! — válaszolá könyes szemekkel a suszter — alig merek szemeimnek hinni. A pénzösszeg, melyet eminenciád adott, elég életem hátralevő napjaira. Csak egy kéréssem lenne; halálom után vegye kegyesen pártfogásába két leányomat, kik még igen fiatalok.

„Kérése teljesítve lesz.“

„Isten áldja meg ezért, uram!“

Az érsek megtartotta szavát. Toledoban intézetet alapított nemes leányok részére és ennek első növendékei a suszter leányai voltak, kik a királyi kegyelem folytán nemesekké lettek.

A nemesek leányintézete ma is fennáll.

A szegény tanuló, kiről elbeszélésünk szól, és a ki toledoi érsekké lett, a nevezetes cardinalis, Silicno, Spanyolországban.

Hilarion.

resztül sötét, mert egy ilyen csekély hiányon egy óra alatt lehet segíteni, akár az időjárás tényezők hatásából keletkezett az akadály, akár a lámpa mondta fel a szolgálatot.

Reméljük, hogyha a város átveszi a berendezést, akkor az ilyen hiányokon segítve lesz.

—s.

Mégegyszer az „irodalmi botrány“-ról.

Nagytisztelű Tabajdi Lajos ur „irodalmi botrány“ című cikkemre a „Szamos“ vasárnapi számában észrevételeket tett, melyeket szónélkül hagynom annyi volna, mint kijelentem, hogy osztozom nézetében. Ezt pedig, bármennyire tiszteltem is személyét, nem tehetem, nem pedig azért, mert a nagytisztelű ur észrevételei nem változtatták meg amaz ítéletemet, hogy a kérdéses füzet csakugyan irodalmi botrány; sem arról nem győztek meg, hogy terjesztése időszerű; legkevésbé győztek meg arról, hogy a katolikusok között való terjesztése a béke magvait hintené el.

Hogy a füzet nem képez irodalmi botrányt, azzal akarja beigazolni az igen tisztelt lelkész ur, hogy ma mindenütt a vallási kérdések forognak szóban s így időszerű a kérdés mindenoldalú ismertetése, ezért volt időszerű a „névtelen kortárs“ iratainak közlése is, „legalább összehasonlíthatja az olvasó a régi és az újabb kor irodalmi harez modorát.“ Fél-száz esztendő múlva az iratok már ugy is történeti okmányokká válnak.

Szívesen elfogadnám mentségül ezt az érvelést, ha nem volna ellenmondás a füzet terjesztőjének egyrésztől, másrésztől meg a füzet közrebocsátójának álláspontja közt.

Mást jelöl meg a füzet czéljául Tabajdi nagytisztelű ur, mást mond a közrebocsátó Gergely Károly ur.

Tabajdi ur, mint történeti okmányt akarja bemutatni! Hm! Hm! Ilyen okmányt lehet előkeríteni is, gyártani is akár megnyit. Hogy történeti okmány gyanánt fogadjon el az irodalom valamely iratot, annak, ha már anonymus az írója, a tárgyilagosság kellékével okvetlenül birnia kell. Az ilyen iratnak, ha száz esztendő is, ponyvairodalom s pamflet, piszkolódás a neve. Sajnálandó volna az a későbbi kor, mely ilyen „történeti okmányokból“ meritené tudását.

Az sem áll meg, hogy a félszázados emlékirat az illető kor irmodorát tükrözi vissza. Lajcsák is, Beöthy is tisztességesen ír, csak a „névtelen kortárs“ dobálózik sárral.

Gergely Károly ur, mint azt maga mondja a füzet előszavában, azt tűzte ki czélul, hogy megmutassa, hogy a vegyes házasság kérdése nem új, más részt pedig a jóakarókat megakarja győzni arról, „hogy az akkori nemzedéket nem lehetett ultramontán ámitgatással olyan könnyen zavarba hozni, mint a mait;“ tehát nem történeti okmányvá vált iratnak megmentése volt a czél, hanem egy a megérdemelt feledés keblén pihenő izetlenkedő iratnak felszínre hozása azon czélból, hogy ezen irat bizonyítsa, hogy a régiebb nemzedéket nem lehetett ultramontán ámitgatással olyan könnyen zavarba hozni, mint a mait.

Az ily czélzattal mindenkor vele jár a felekezeti béke megrontása, akár czélozza a

közrebocsátó, akár nem. Elég sajnós, hogy a kibocsátás alkalmával nem mérlegeli az illető eléggé, hova fog esni az eldobott kő s mily rombolást fog végezni.

A Gergely Károly ur nyiltan bevallott czélja ellenében csak akkor fogadhatnám el a Tabajdi nagytiszteletü ur álláspontját, ha feltételezhetném róla, hogy terjeszt egy füzetet, melynek első lapját sem olvasta. Ezt pedig nem szabad róla föltételeznem.

De még, ha felakarnám is ez utóbbit tételezni, akkor sem fogadhatnám el védekezését, mert azt már csakugyan nem hiszem el róla, hogy nem volt olvasója a „Reformatusok lapja“-nak, mely a múlt évben itt helyben jelent meg s mely a nagytiszteletü ur érdemeit mindig kellő, rokonszenves módon emelte ki. Ha pedig ezt olvasta, úgy nem kerülhetette ki figyelmét, hogy a „névtelen kortárs“ a megérdemelt feledésből már ki volt emelve.

Nem tudom elhinni, hogy ne vette volna észre, hogy ez a füzet, mely most a „szatmári protestáns irodalmi kör“ kiadásában megjelent, ugyanezen czimen, melyet most visel, betűszerint ugyanezen tartalommal már megjelent egyszer a „Reformatusok lapja“-nak 1892. évi 43., 44., 45., 46., 47., 48. és 49. számaiban.

Hát már, engedelmet kérek, szabad legyen ilyen nyomós bizonyíték birtokában továbbra is megmaradnom azon véleményemben, hogy a közlő magáévá tette a „névtelen kortárs“ érveit ezek ormóival együtt s hogy a terjesztő rossz szolgálatot tett a vallási békének.

Akárhogy keresem is a füzet megnevezésére az enyhébb nevet, nem tudom másnak nevezni, mint a jó izlést, a türelmet, a vallási békét sértő irodalmi botránynak.

Hogy az akadémia is kiadja Pázmány Péter összes iratait anélkül, hogy osztaná az abban előforduló maró gúnyolódást, hát ez igaz. Elfogadom. Ugyde az akadémiát is megrónám, ha azon nyiltan bevallott czéllal adná ki a Pázmány Péter iratait, hadd lássák a jóakarók, mily keményen tudta suhogtatni meggyőződéséből font ostorát a más nézetűek felett. Aztán, bocsánat a hasonlatért, nem lehet az egeret az oroszlanál mérni össze. Kár volt be nem küldeni a „névtelen kortárs“ iratait az akadémiának, had örökítette volna meg Pázmány Péterrel egyszerre.

A „névtelen kortárs“ idejében tudtak már az emberek művelt módon is irni, bizonyítja Lajcsák meg Beöthy; csak talán a „névtelen kortárs“ nem tudott.

Pázmány korában még nem tudtak; Pázmány maga volt a kivétel, ő teremtette meg a magyar mű prózát, mint azt minden iskolás fiu is tudja.

Kettőjük közt kétszáz évny korekülönbség van csak!

Pázmánynyal olykor megesett, hogy a hadakozás ádáz viharában egy-egy keményebb mondat is került tollára.

A „névtelen kortárs“ válogatta a sarat, hogy piszkolódásának legyen nyoma.

Ez köztük a parányi különbség!!

Köszönöm, hogy nem tételezi fel rólam az „észrevételek“ igen tisztelt írója, hogy hazudtam. Jól esik ez azért, mert nagyon gyűlölöm a hazudást s így fájna az azzal való vádoltatás.

Sajnálom azonban, hogy még az eny-

hőbb kifejezést, a rosszul informáltságot is vissza kell utasítanom. Nagytiszteletü ur maga bevallja, hogy pár helyre maga vitte a füzeteket, ezt mondtam én is. Mondtam még azt is, hogy mások által terjeszteti. Hát tudomásom van arról, hogy a kérdéses füzetből számos példányt méltóztatott átvenni. Hogy mi czélból, nem kutatom, de azt tudom, hogy a füzet terjed, azt is tudom hogy olyanok is kapnak, kik nem kérnek belőle. A jézustársasági atyák két ízben találtak egészen új példányt ajtójukon, egyesek nem tudnak beszámolni, honnan került a zsebükbe, csak azt veszik észre, hogy ott van. Nem tételezem fel, hogy az ilyféle terjesztés a nagytiszteletü urtól ered, vagy hogy tudtával történik, csak constatálni akarom, hogy a füzet, melynek raktára Nagytiszteletü urnál van, így is terjed. Ilyen adatok birtokában szabad volt azt mondanom, amit mondtam, s nincs okom egyetlen szó visszavonására sem.

Ami a felpanaszolást illeti, hát arra megjegyzem, hogy a jótékony czél czimén adott pár krajczár ellen senkinek sem volt kifogása, hanem már az ellen, hogy jótékony czél czimén ily izetlen, az illetőket vallásukban sértő iratok birtokába jutottak, igen is volt nem csak panasz, de méltó felháborodás is s ennek kijelentésére felkértem.

Nem méltóztatik-e ugy tartani, hogy az ki egy oly füzetet, mely például a nagytiszteletü ur vallásos meggyőződésének kinyilvánítását tartalmazza, nagytiszteletü urnak akár ingyen, akár pénzért a kezébe nyomna, sértést követ el nagytiszteletü uron?

Én sértésnek tartom a magam részéről az ily eljárást s annak tartották azok a kath. polgárok is, kik akár pénzért, akár ingyen a „névtelen kortárs“ magasröptü védekezésének birtokába jutottak.

Ratkovszki Pál.

Lássunk tehát tisztán.

I.

A napokban „Félszázados Emlékiratok a vegyes házasságról.“ Közli Gergely Károly nagybányai ev. ref. lelkész. „A szatmári protestáns irodalmi kör“ kiadása. 1892. czimű kötetke került kezeimhez. A hang, melylyel e füzetke egyházunk ügyeit és intézkedéseit tárgyalja, nemesak gondolkodóba ejtett, de megdöbbenett s a legnagyobb mértékben megbotránkoztatott.

Nem az fájt, hogy a röpirat boldogult Lajcsák Ferencz nagyváradi püspök levelét közzétette, mert hisz ezt minden katolikus, legyen az pap, vagy világi, ma is teljes mértékben föntartja s aláírja s más felekezetek is a maguk körében így gondolkoznak és tesznek; nem is azon ütődtem meg, hogy közlésre méltónak találták, hogy egy kath. férfiu püspökének neki ront, mert ez az ő lelkiismereti ügye. De fájt az a körülmény, hogy a megboldogult püspök körleveléből, lehet, hogy szándékosan, lehet, hogy tévedésből, az 5. lap harmadik kikezdésében e sorok után „az ilyen házasság valóságos iskolája az igaz keresztény életnek, eszköze az üdvösségnek“ — egy paszszus, mely bizonyosan fontos lehet, teljesen kimaradt; mert ami ezután következik, annak az előbbivel nincs meg a logikai összefüggése. Fájt továbbá, mert nagy valószínűséggel föl lehet tenni, hogy a leveleket kísérő nyilatkozatok, nagyon is maiak, s nem félszázadosak lehetnek.

Igaz ugyan, hogy egy újabb nyilatkozat, különösen a „Heti Szemle“ márczius 7-ki számában közzétett megrovás folytán, némileg simítani igyekszik a protestáns irodalmi kör eljárását, mely, főképen katolikus körökben méltó felháborodásra szolgáltatott okot. A dolgok élet azonban ez újabb nyilatkozat sem veszi el, nem különösen, mert azzal, hogy a magyar tudós társaság Pázmány Péter iratait közzé teszi, semmi tekintetben sem mentheti az irodalmi társaság eljárását; mert sem Pázmány Péter a „magyar ifjúság“-gal, ¹⁾ sem az illető irodalmi kör a tudós társasággal nem állanak egy színvonalon, sem kiváltképen, mert meg vagyunk győződve, hogy a magyar tudós társaságnak esze ágában sincs a Pázmány-féle iratokat a magyar protestantizmus ellen használni fel; míg itt közlő már előre bevallja, hogy az ott kifejezett reflexiókat osztja, és sehol egy szócskával sem kifogásolja annak sem modorát, sem czélatosságát. Az egész röpirat tehát a magyar katolikus egyház ellen való támadás színében tűnik fel. Egyes helyek figyelmes mérlegelése nagyon is valószínűvé teszi, hogy itt nem annyira a múlt emlékeinek felidézésére, mint inkább a multnak a jelenbe helyezése a czél a végből, hogy a multtal a jelennek, az egyház jelenlegi ellenfeleinek adjon fegyvert a kezébe, rámutatva, hogy ime az egyház ellen való támadásuk jogosultak s miért? mert az egyház a vegyes házasságot ellenezte s ellenzi.

Akik azt hiszik, hogy az ilyes ráfogásokkal az egyháznak ártanak, balul vélekednek. Semmi sem alkalmasabb a kath. önérzet fölébresztésére és ápolására, mint az ilyes iratok. Látjuk ezekből, hogy vallásunk, vallásos meggyőződésünk minő tisztelet tárgyai azok előtt, kik egyházunkhoz nem tartoznak. Először egyházunk képviselőit: püspökeinket, papjainkat dobálják sárral, azután gunytárgyává teszik azt, mi minden nemes szívnek legfőbb kincse: vallásunkat.

A modorról, a hogyan a füzetke tárgyát kezeli, nem szólok. Ez annyira elitéli magamagát, hogy arról szólani egyáltalában fölösleges. De nem fölösleges foglalkozni magával a tárgygyal, a miről az értekezlet szól.

Lajcsák Ferencz nagyváradi püspök 1839. év márczius 15-én egy a kath. egyház álláspontjának teljesen megfelelő, valódi apostoli ihlettel és előre látással irt körlevelet bocsátott ki, melyben a vegyes házasságok veszélyeit fejtegeti s ebből kifolyólag óvi inti hiveit az ilyen házasságok kötésétől. ²⁾ A boldogult püspök e ténye büne a kath. egyháznak. De hát, míg hazánkban minden felekezet a maga ügyeit felekezeti tételeinek s érdekeinek szemmel tartása mellett intézheti, miért akarja értekező a jogot, hogy ezt egyházunk érdekében papjaink tehessék, épen csak mi tőlünk megtagadni? Vajjon csak a kaih. egyház hivei vonakodnak-e más felekezetűekkel egybekelni? Vajjon nem-e másfelekezetű szülők is csak kénytelen-kelletlen egyeznek gyermekeik ilyen házassá-

¹⁾ Erre hivatkozik közlő, mint ismeretlen forrásra előszavában.

²⁾ Ezt teszik a protestánsok is a maguk szempontjából. A Poncei György által 1577-ben deák nyelven összeállított protest.-egyházi főtörvények („canones majores“) valamint a Komjáti protestáns zsinat a legnagyobb erkölcsi büntetés alatt tiltották a vegyes házasságot. „Akik — ugymond a 26-ik Canon — az (protestáns) egyház ellenére különböző hitűeket összeadnak, letévással és kiközösítéssel büntetendők.“ Szerk.

ságába? Vajjon nincs-e reá számtalan példa, hogy másfelekezetűek is, menten minden egyházi és szülői befolyástól, egészen önmagunktól kérve tanácsot, csak *olyanokkal* lépnek házasságra, kik hitükről az övékre térnek át? Ha pedig ilyes irányzatok *más* felekezetek részéről is tapasztalhatók, miért kárhoz tatható tehát egyedül csak a mi egyházunk e felfogása miatt?

Mily együgyűségre vall a röpiratnak azon óhajta, hogy egyházunk ne szóljon a házassági ügyekhez, mert papjaink nem házasodván, a házas élet viszonyait nem ismerik, hogy papjaink a házasfelek között egyenlenségeket szítanak. Talán azt tételje föl, hogy a mi papjaink, amint megszülettek, kiragadtatnak a családi kötelékekből s így sem gyermek-, sem ifjúkorukban, sem azután, sem a válóperek folytán ezredéves tapasztalataik alapján előfordult esetekből nem tudják megítélni azon követelményeket, melyek a családi boldogság s ebből folyólag a társadalmi élet előfeltételei?

Hogy egyházunk a *vegyes házasságok veszélyeit nagyon is jól ismerte* s már előre láthatta, semmi sem bizonyítja jobban, mint az erdélyi ref. püspök levele az igazságügyi miniszterhez, semmi sem jobban, mint a kultuszminiszter nagyhirre jutott februári rendelete, semmi sem jobban, mint az a mentegőtödzés, melylyel a kultuszminiszter a polgári házasság révébe való kikötés historicumát a napokban az országgyűlés előtt előadta, semmi sem jobban, mint magának a polgári házasság behozatalának szándéka. Ez egyenesen a vegyes házasságok veszélye, mert a kath. egyház kétezredéves hitének ront s ezt veszélylyel fenyegeti. Nem volt-e, nincs-e tehát igaza az egyháznak, ha a vegyes házasságot eleitől fogva mindig perhorreskálta s attól hiveit minden tőle kitelhető módon visszatartani igyekezett? Nem azért ellenezi az egyház a vegyes házasságot, mert talán a más felekezetűeket megvetné, de azért, mert békében akar élni. Épen a mai napok izgalmai s a mai egyházellenes törekvések igazolják, hogy egyházunknak saját jól felfogott érdeke szempontjából határozottan igaza van: *) mert ha vegyes házasság nincs, akkor az ellenfélnek nincs jogzime a mi egyházunk belügyeibe ártani magát, e révén azonban neki meg egyházunknak, azt állítva, hogy telkünk vele közös s joga van a mi ügyeinkbe avatkozni. S most azt hiszem, tisztában lehetünk a vegyes házasságok veszélyével s láthatjuk, hogy egyházunk ily összeköttetéseknek támogatója nem lehet, hanem azoktól hiveit lehetőleg vissza kell tartania.

Madzsar János.

Hazánk.

A képviselőház a vallás-közokt. ügyi tárcza költségvetését tárgyalja. Az egyházpolitikai kérdések vitatása az egész vonalon megindult.

Vasary K. hercegprimás f. hó 9-én meglátogatta a miniszterelnököt s átadta neki a püspöki karnak a királyhoz és kormányhoz intézett memorandumát.

*) Kiáltó bizonyosságot szolgáltat erre nézve a közzétett fizet is, melyben fennen hirdetik, hogy a protestans házasság méltán gunyolja és neveti ki a kathólikus házastárs hitét, szertartásait, szentségeit.

Szerk.

A nagyváradi gör. keleti szinodus a kormány egyházpolitikája ellen foglalt állást.

A Szent-István-Társulat 1893. márczius hó 23-án délelőtti 10 órakor tartja negyvenedik rendes nagy gyűlését a központi papnevelő intézet dísztermében. — A nagygyűlésre a társulat összes tagjai meghívotnak.

Falb Rudolf f. hó 5-én Fiumében felolvasást tartott fényes közönség előtt. Ugy nyilatkozott, hogy ez évben a monarchia területén 3 kritikus nap lesz; márczius 18. a legkritikusabb ápril 26. és október 9.

Az állami számvevőszék elnökéül Rakovszky kineveztetett.

Külföld.

— **A német császári** pár az olasz király ezüst menyegzőjére Rómába utazik. Vilmos császár levélben tudatta a pápával, hogy ott tartózkodása második napján ő Szentségét meglátogatja nejével együtt. A császár mint első látogatásakor Schlözer német követőtől az ő fogatán és nem a Quirinálból és udvari fogaton megy a sz. Atyához, a mi alig fog tetszeni a jograbló italianissimoknak.

— **A spanyol választások** eredménye azt mutatja, hogy a kormány párt nagy többséggel fog rendelkezni.

Franciaországban a második panama per indult meg.

— **Romániában** anti-dinasztikus mozgalmak mutatkoznak.

— **Szerbiában** véres választási harcok folynak, a radikálisok erőszakoskodnak.

— **Crispi** volt olasz miniszt. elnöknek, ki üldözte az egyházat és rágalmozta a pápaságot, fiában fizet vissza a büntető nemzis. Crispi istentelen törekvései között nem ért reá, fia nevelésével foglalkozni s a fiu atyjától jó példát látva, befejezett gézenguzzá munkakerülővé és részegessé lett. Folyó hó 6-án kísérték be egy koresmából részegen a pisai kényszer-munka házba.

Vidék.

— **Csap.** Kovács József ásványi lakos e hó 8-án késő este — a halászatból hazamenőben — kissé ittas lévén, Csap mellett az országutról a kiáradt Latorca egyik partjába gurult és belefullt.

— **Józsefházán** f. hó 11-én d. e. 3/4 11 órakor pár perczig tartó, északkeleti irányban haladó gyenge rohamu földrengés volt észlelhető.

— **Halmiban.** f. hó 11-én szombaton délelőtti 10 óra és 28 perczkor rémületes dörgés és dörgés között szokatlan erős földrengés dult. A borzasztó hang és rázó földrengés észak-kelet felől jött s a maga borzasztóságában legkevesebb 30 másodperczig tartott. Leirhatatlan a rémület a mit okozott. Hogy mily nagy foku volt a hosszan tartó rázkódás, bizonyítja az is, hogy kémények omlottak össze, az állami felsőbb nép-

iskolában a nehéz vaskályha feldőlt s a községnek összes lakóháza kisebb nagyobb mértékben — még a legerősebbek is — megrongálódtak. Bolthajtás és stukatur sehol sem maradt épségben. Ujlaky János iparos, a templom helyre állításához 5 frtot adott. Az Isten fizesse meg! Vajha mások is követnék nemes példáját!

— **M.-Sziget.** Mandics Pál, szolgálton kívüli viszonyban állott m. kir. honvédszázados és 1848—49. évi honvéd vadászszázalaj parancsnok, szabadságharcunk egyik derék hőse, mult hó 27-én hirtelen elhunyt. Temetése a szokott katonai pompával nagy részvét mellett ment végbe e hó 1-én.

— **Dragomérfalván** (Márm. m.) petroleumot kutatnak. A kutatást egy berlini konzorcium vállalta el ujabbán. Májusban újra megkezdik a próba furásokat.

— **Csanálos.** Febr. hó 24-től egész m. hó 4-ig népmisistót tartottak P. Flodung és P. Gulyás Jézustársasági atyák. Nem csak a helybeliek, hanem a szomszéd vidéki lakosok is nagy számban vettek részt. Az áldozók száma felülmulta az ezeret.

— **Fény.** Községünkben f. hó 4—14-ig tartott a nép missió, folytatólagosan a csanálosi után. Az összesereglett népen kívül, mely lelkesüléssel hallgatta Isten igéjét, 10-én jelen voltak a károlyi-kerületi kath. papok és tanítók is, kikhez P. Flodung az elvégzendő husvéti gyónás előtt nagy hatásu buzditó beszédet tartott latin és magyar nyelven. Bevezetett gyónási ajtatosságuk után a kerületi papságot dr. Csánk István volt szives vendégszerető asztalához meghívni.

— **Csenger.** Kiss Mária rk. magánzónő, kinek jótékonyága községünk lakói előtt általában ismeretes, különféle jámbor és üdvös czélokra végrendeletileg összesen 850 frtot hagyományozott, — folyó hó 4-én a szentségek ajtatos fölvétele után elhunyt. Az örök viláosság fényeskedjék neki!

— **Erdőd.** Hegedüs József szatmári születésű, közszeretben álló ügyvéd f. hó 11-én 51 éves korában Erdődön meghalt. Két kis fia s fiatal özvegye siratja. A boldogult hült tetemeit f. hó 13-án d. u. tették örök nyugalomra. Béke legyen vele.

— **A beregmezei róm. kath. esperesi kerület** f. hó 7-én tartott tavaszi gyűlésén megjelent tagjai üdvözlő feliratot küldtek Zichy Nándor grófhoz, melyben neki a magyar kath. egyház igazaiért folytatott jellemzilárd, törhetlen hűségü s példás munkásságáért hálás elismerésüket, kiváló tiszteletüket s mély hódolatukat fejezik ki. — Ezen iratot a gyűlésen jelen voltak mindnyájan aláírták.

— **Földrengés.** Tur-Terebesen e hó 11-én délelőtti mintegy 11 óra tájban gyenge s rövid ideig tartó földindulás volt, mely azonban a község egész hosszában elvonuló főutczának lakóit nagyon megrémítette. Hála Istennek!, hogy egy kis ijedelmén kívül — semmi egyéb baj nem történt. A földrengés alig tartott mintegy 2—3 másodperczig s nyugatról keletnek vonult. Szélességben nem lehetett nagy terjedelmű, mert a főutczától odább eső többi utczákban nem is tudnak róla semmit. A kath. nagytemplom egyik harangja párszor megkondult, a házakban levők ide oda szédelegtek s dülöngöztek, mintha mámorosak lettek volna.

Helyi hírek.

— **50 éves áldozári jubileum.** Boksay Antal helybeli gör. kath. főesperes sz. széki

tanácsos, 25-én ünneplő áldozó pappá való szenteltetésének 50-ik évfordulóját. Az áldásos, fáradhatatlan tevékenységben az Ur oltáránál eltöltött eme félszázados nagy idő Isten kiváló szent kegyelmének csalhatatlan bizonyossága. — A 74 éves agg, jubiláns lelkipásztor munkás élete úgy folyt, mint a tiszta hegyipatak zajtalanul siet tova, hogy rendeltetését betöltse, hogy habjaival nagy folyóvá dagaszson egy nagyobb élő vizet, mely a közszépek szolgálatában fontos munkákat teljesít. — A becsület, köztisztelet, érdemesség önzetlen emberszeretet, páratlan buzgalom magasztos hivatalában, a feltűnni nem akarás szerénysége, a legnemesebb erények fénye sugározza most körül az aggastyán alakját eredményes élete eme nagy határkövével. — Mi őszinte szívvel gratulálunk a jubiláló főesperes urnak s velünk együtt egy hisz-szük egész Szatmár közönsége, melynek kebelében 40 évet, mint a szent béke embere, a társadalom hasznos tagja s kedves alakja, derült napokban úgy, mint a bánat idején töltött el. Kívánjuk, hogymég hosszúra nyújtott életének érdemei nyerjenek elismerést mielőbb ott, hol az odaadó, gyümölcsöző munkát jutalom nélkül sohasem hagyják.

— **Primitia.** Szöke Béla ujonan felszentelt áldozópap f. hó 16-án, csütörtökön reggeli 7¹/₂ órakor fogja az irgalmasnővérek zárdái templomában első sz. miseáldozatát a Mindenhatóknak bemutatni.

— **Földrengés** volt f. h. 11-én városunkban d. e. 10-óra 22 perczkor. A földrengést, mely pillanatig tartó pár lökésből állott, különösen a magasabb épületekben érezték.

— **A rendőrség** 2 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt meghagyja a gyümölcsöskert- és lanka-tulajdonosoknak, hogy a hernyókat márczius 20-ig leszedjék és elpusztítsák.

— **A szabadságharcz** évfordulóját az iparos ifjak köre f. hó 19-én a „Vigadóban” felolvasó estélylyel ünnepli meg. Ez alkalommal L á n g h I l o n a k. a. a „Levél” című magánbeszédet adja elő; K o v á c s Lajos pedig Kurcz Mártontól olvas föl.

— **A szatmári „Kölcsy-kör”** f. hó 19-én délelőtt 11 órakor a városháza dísztermében matinét tart, melyre a kör tagjait és az általuk bevezetett vendégeket, tisztelettel meghívja. Műsor: 1. Felolvasás Nagy László alispántól. 2. Trio: Meditation Fausztból zongorán, harmoniumon és hegedűn előadják Domahidy Viktor, Schönherr Sándor és Kovács Géza urak. 3. Dialog: „Mézes hetek után.” Előadják Kovács Géza ur és Kovács Gézáné Domahidy Ida urnő. — Az irodalmi szakosztály megbízásából Jaskovics Ferencz, előadó.

— **Társas ebéd.** A „Kölcsy-kör” abból az alkalomból, hogy matinéi sorozatát erre az időszakra befejezi, f. hó 19-én a polgári társaságkörben, társas ebédet rendez. Előjegyezhetni péntek délig Jaskovics Ferencz előadónál és Mátray Lajos titkáránál. Egy teríték ára 1 frt 50 kr.

— **A szatmári kir. kath. tanítóképző-intézet** f. évi márcz. 15-én u. u. 5 órakor változatos műsorral hazafias ünnepélyt rendez.

— **Az ügyvédi kamara** közgyűlése f. hó 5-én d. e. 10 órakor tartatott meg dr. Farkas Antal elnöklété alatt. A törvény által előírt szám együtt nem lévén, a kitűzött választás megejthető nem volt. A tagsági díj ez évre is 12 frtban állapított meg. A Nagy Elek által szerkeztett jelentés hangsúlyozza a család- és házassági jog egyesítést s az igazságügyi minisztert fölhívandónak tartja a reform-

nak ez irányban való mielőbbi megvalósítására. Dr. Keresztszeghy L. és Keresztes S. indítványozzák: tétessék bele a jelentésbe, hogy a kamara a polgári házasság behozatalát feltétlenül kívánja. Dr. Fejes István és Böszörményi Elek nem látják szükségesnek a jelentés szövegének megváltoztatását. Végre dr. Zachariás Adolf hozzászólása után a gyűlés a kötelező polgári házasság határozott kijelentésének szükségét kimondván, az indítványt elfogadta.

— **A társas kör** f. hó 26-án, vasárnap d. e. 10 órakor saját helyiségében évi rendes közgyűlést tart. Táragsorozat: I. Választmányi jelentés a lefolyt évről. II. A szám-vizsgáló bizottság jelentése. III. Az 1893. évi költség előirányzat. IV. A régi tisztikar és választmány lemondása. V. Az új alapszabályok szerinti újraalakulás. VI. Az új tiszttek és választmány megválasztása. VII. Indítványok.

— **Az 1892. évi városi zárszámadás** Novák Lajos főszámvevőnek nagy gonddal összeállított s nyomtatásban megjelent munkálata szerint a következő képet nyújtja: Cselekvő állás: a) jövedelmező tőkék 2, 562, 896 frt 40 kr. (jövedelem 84, 332 frt 76 kr) b) nem jövedelmező tőkék 604, 009, frt 43 kr. c) összes vagyon érték 3, 166, 905 frt 83 kr. Szenvadó állás: a) a jelzálog- és hitelbanknál levő összes tartozás 672, 848 frt 83 kr; b) szenvadó hátralék 22, 509 frt 74 kr. c) tiszta vagyon mint egyenleg 2, 471, 547 frt 26 kr.

Egy sváiczi két éves tenyész-bika

eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető a „Pázmány-sajtó”-ban.

Lóvy Miksa

könyvkereskedése,
papír- és írószer raktára
SZATMÁRON.

Van szerencsém a főtisztelendő egyházférfiak b. tudomására adni, hogy

anyakönyvi iveket,
KIVONATOKAT,
családi értesítéseket,
számadási iveket, valamint az összes **egyházi nyomtatványokat** raktáron tartom.

Midőn még a kiadásomban megjelent és közkedveltségnek örvendő „**Philothea**” cz. művet, valamint „**Mesterlegények vándorkönyvé**”-t a m. t. közönségnek melegen ajánlanám, b. pártfogását kérve, maradtam Szatmár, 1893. jan. hó.

kitünő tisztelettel

Lóvy Miksa.

A legszebb ruhaszövetek raktára!!

Uj üzlet megnyitás!!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy helyben **Kazinczy-utcz 4. sz. Beer Simon** ur házában egy korunk igényeinek megfelelően berendezett

KÉZMŰ-, DIVAT-, ÉS RÖVIDÁRU

üzletet nyitottam.

Dusan felszerelt raktáram a *tavaszi idény közeledtével* ajánlom nagyrabecsült figyelmébe. Mindennemű: *ruhakelmék, cretonok, chiffonok, rumburgi vásznak, szatínnok* nálam a **legolcsóbb** árak mellett beszerezhetők.

A legdúsabb választék a **legolcsóbb** árak mellett:

szepességi vásznak és asztalneműekben.

Szóval minden szakmába vágó ezikkel a leggyorsabb és legpontosabb kiszolgálással állok t. vevőim rendelkezésére.

A nagyérdemű közönség becses támogatásáért esd

kiváló tisztelettel:

Fischer Ignác.

3-3.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A legjutányosabb árak!!

A legpontosabb kiszolgálás!!

Miniszterleg engedélyezve.

KITÜNŐ szer köhögés ellen

valamint rekedtség, nátha, influenza s a tüdőnek hurutos bántalmainál is sikerrel alkalmazható s legbiztosabb hatásának bizonyult

a BAKCSY orvos és REZUTSEK-féle
UNICUM

„Kárpáti növény czukorka tea és kivonat,“

mely csak akkor valódi, ha a fent látható védjeggyel van ellátva. — Kapható:

Rezutsek Antalnál Szatmáron.

Továbbá:

Döry Dezső, Herskovits Mór, Kaufmann Dávid, Kenyeres Károly, Löwinger József, Morgenthal Mihály, Ruprecht József, Schaerli József, Toldy István, Wollner Márton, Szentpétery Géza és Zommer Károly urak üzletében. 3---?

A czukorka 15 és 30 kros csomagokban, a tea 10, 15, 25 és 50 kros dobozokban, a kivonat 50 és 1 frtos üvegekben.

Van szerencsém becses tudomására hozni ugy a helybeli mint a vidéki ft. papságnak, hogy miután már 20 év óta foglalkozom papi öltönyök készítésével, több

BÉCSI és BRÜNNI gyári czéggel vagyok közvetlen összeköttetésben s így azon helyzetben vagyok, hogy mindennemű

papi-öltönyfőz,

u. m. reverendához és címádához, továbbá

világi öltönyök

minden fajához való anyag nagy választéku mintájával birok és mindennemű

férfiruhát

a kiválasztott anyagból a lehető legjutányosabban és pontosan készíthetek el.

Midőn ezen körülményt szives tudomás vétel végett tudatom: egyszersmint van szerencsém b. pártfogását, illetőleg megrendelését kikérni.

kiváló tisztelettel:

Kaszonyi Lajos,
Májláth-utca 10 sz.

Birtok-eladás.

Nagy-Majtényban ujonnan felépített

házas-telek

külsőséggel együtt örök áron eladó. Értekezni lehet

Gruber Ferencz

2-10 gyámmal.

Férfi fehérneműek és kalapok dusválasztéka. Legjobb keztyük!

A tavaszi idény

beálltával van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség becses tudomására adni, hogy

„HAZAI IPARCSARNOKOMBA“

az ez idényre szükséges cikkek már megérkeztek s miután a gyárosokkal egyenes összeköttetésben vagyok, tehát ezáltal szerencsém van azon kellemes helyzetben lenni, hogy nagyérdemű vevőimnek dus választékkal ellátott raktáramat a legjutányosabb határozott árak mellett, szolid és gyors kiszolgálással kapcsolatban bocsátom rendelkezésére.

Különösen megemlitendőnek tartom, a **szepességi lenárúk**, u. m. **asztalkészletek ágyneműek és fehérneműekre** szolgáló cikkek a legmagassabb igényeket is kielégítő finom kivitelben; továbbá ajánlom mindennemű készítésű **brassói, gácsi, szebeni és zsolnai** gyárakból dusan felszerelt **valódi gyapju-szövet** raktáramat férfi ruhákra, melyek jóság tekintetében minden külföldi gyártmányt felülmulnak s azokból megrendelés esetén a **legrövidebb idő alatt a legizlésebb ruhákat készíthetem el.**

Ezeken felül ajánlom **páratlanul álló gazdag raktáramat** legújabb női divatszövetek, ugy a legszebb **selymekből**, valamint **szőr, gyapju, batiszt és kartonokból** melyekből szintén a **legszebb ruhákat gyorsan és divatosan elkészíttetem.**

Végül ajánlom **gazdag szőnyeg-raktáramat** a legújabb mintázatok és a legjobb kivitelekben, a legfinomabb minőségtől a legolcsóbb árukig.

A nagyérdemű közönség becses megrendeléseit kérve

2

vagyok kész szolgálattal

PÁSKUJ IMRE

Hazai iparcsarnoka Szatmáron, Deák-tér. takarékpénztári palota.

Teljes menyasszonyi kelegyek összeállítására és elkészítésére elvállaltatik.

Reizer János

előbb: Litteczky és Reizer könyv-, papir- és zeneműkereskedése Szatmáron.

Ajánlja a n. é. közönségnek gazdagon felszerelt

könyv- és papirkereskedését.

Pontosan, eredeti árban kiszolgál bárhol megjelent **irodalmi művet.**

Dusan felszerelt raktárt tart mindenféle író-, levél-, rajz- és csomagoló **papirból.** Különös figyelembe ajánlja **ajándékoknak** alkalmas diszműveit, ima- és képeskönyveit. Nagy választékban tart emlékkönyveket, albumokat, íromappákat és mindennemű **disztárgyakat.**

Raktáron tart minden egyházi, iskolai, ügyvédi, községi, gazdasági és végrehajtói **nyomtatványokat.**

Előfizetést árfelemelés nélkül elfogad minden bel- és külföldi folyóiratra, napi-, heti- és divat-lapra.

Elvállal **nyomdai** és **könyvkötői** munkákat.

Vidéki megrendeléseket a legpontosabban teljesít, megbízásokat elfogad.

Könyvjegyzékeket kívánatra bérmentve és ingyen küld.

Legolcsóbb író és levélpapírok!

Legesinosabb névjegyek.

Mindennemű eső- és napernyők nagy-raktára.

Mindennemű ruhadiszek, belések, függönyök, ág- és asztalterítők, paplanok és madracok.